

PERSBERICHT van het EU-drugsagentschap in Lissabon

JAARVERSLAG 2004: BELANGRIJKSTE PUNTEN

Tekenen van vooruitgang: minder drugsdoden, HIV-besmettingen en heroïnegebruik, maar groeiende bezorgdheid over toename andere vormen van drugsgebruik

(25.11.2004 LISSABON **EMBARGO TOT 10.00 UUR MET/tijd in Brussel**) “Er zijn positieve signalen dat er vooruitgang is geboekt bij het bestrijden van enkele van de ernstigste gevolgen van drugsgebruik”, aldus **Georges Estievenart, directeur van het EU-drugsagentschap (EWDD)**. “We zien nu dat het aantal drugsdoden een dalende lijn vertoont na een jarenlange toename, dat het heroïnegebruik in veel landen is gestabiliseerd, en dat de HIV-epidemie onder injecterende drugsgebruikers in een aantal nieuwe EU-lidstaten minder snel om zich heen lijkt te grijpen. Tegelijk worden maatregelen om drugsgerelateerde gezondheidsschade te beperken geïntensiveerd en hebben drugsgebruikers in een groot deel van Europa betere toegang tot behandeling en zorg”.

“Maar”, voegt **Estievenart** hieraan toe, “het gevaar bestaat dat een aantal van deze positieve ontwikkelingen van korte duur zal zijn en er is grote bezorgdheid over mogelijke drugsepidemieën, vooral in een aantal nieuwe lidstaten van onze Unie. Ook mogen we niet vergeten dat het drugsgebruik over de hele linie nog nooit zo hoog is geweest – veel landen maken melding van een toename van het cocaïnegebruik en in bepaalde delen van Europa gebruiken meer mensen cannabis en ecstasy, hoewel het beeld op dat terrein minder eenduidig is”.

Deze opmerkingen werden vandaag, de dag dat het in Lissabon gevestigde **EWDD** in **Brussel** zijn **Jaarverslag 2004 over de stand van de drugsproblematiek in de Europese Unie en Noorwegen**, ⁽¹⁾ presenteert, opgetekend.

OVERZICHT VAN DE DRUGSSITUATIE IN EUROPA

Stijging van de vraag naar behandeling voor cocaïnegebruik

In het vandaag gepresenteerde verslag staat dat (steeds) meer Europeanen hulp vragen vanwege problemen die verband houden met cocaïnegebruik. Cocaïne is nu, na heroïne, de op één na meest genoemde drug in registraties van gespecialiseerde centra in **Nederland** en **Spanje**, waar respectievelijk meer dan een derde (35%) en meer dan een kwart (26%) van de totale hulpvraag betrekking heeft op cocaïnegebruik. In de meeste landen heeft de vraag naar behandeling betrekking op het gebruik van cocaïnepoeder en niet op rookbare crack-cocaïne (er zijn echter uitzonderingen: bijv. **Nederland**, waar ongeveer tweederde van de vraag naar de behandeling voor cocaïnegebruik verband houdt met crack). Er is tevens sprake van toenemende bezorgdheid over crackgebruik in een aantal steden in **Duitsland, Spanje, Frankrijk, Nederland** en het **Verenigd Koninkrijk**.

Er bestaat nog geen farmacologische substitutiebehandeling voor problematisch cocaïnegebruik (zoals wel het geval is voor problematisch opiatengebruik), maar behandelmethoden die tot doel hebben het verslavingsgedrag te wijzigen lijken vruchten af te werpen.

Uit enquêtes die in de **EU-lidstaten** zijn gehouden blijkt dat tussen de 1% en 10% van de Europese jongeren en jonge volwassenen (15–34 jaar) tenminste één keer ooit cocaïne in het leven heeft gebruikt, waarvan

ongeveer de helft recent, aldus het **EWDD**. Uit de enquêtes blijkt verder dat het recente gebruik van cocaïne (gedurende de afgelopen 12 maanden) enigszins is toegenomen onder jongeren en jonge volwassenen in **Denemarken, Duitsland, Spanje** en het **Verenigd Koninkrijk**, terwijl in **Griekenland, Ierland, Italië** en **Oostenrijk** lokale stijgingen werden geconstateerd. Het recente gebruik onder de algemene bevolking (15–64 jaar) in de **EU** is over het algemeen minder dan 1%, hoewel de percentages in **Spanje** en het **Verenigd Koninkrijk** hoger dan 2% zijn, vergelijkbaar met de cijfers in de **Verenigde Staten**. In stedelijke gebieden en specifieke subgroepen kan het gebruik echter veel hoger zijn: uit enquêtes onder mensen die dansfeesten en clubs bezoeken bleek dat 40–60% van hen ooit cocaïne had gebruikt.

Sterfgevallen die uitsluitend door cocaïne zijn veroorzaakt komen nog altijd weinig voor in Europa, maar er zou sprake kunnen zijn van een toename. In 1994 werden in **Nederland** slechts twee sterfgevallen uitsluitend in verband gebracht met cocaïnegebruik, terwijl dit cijfer in 2001 was opgelopen tot 26, en in het **Verenigd Koninkrijk** steeg het aantal meldingen van cocaïne op overlijdensakten tussen 1993 en 2001 (ook al was het aantal veel lager dan dat van opiatengerelateerde sterfgevallen). Uit toxicologische gegevens blijkt dat in sommige landen bij een groot aantal drugsdoden een mengsel van cocaïne en opiaten werd aangetroffen – **Spanje** 46% en **Portugal** 22%. Er bestaat steeds meer bezorgdheid dat de versnijdingsmiddelen die worden gebruikt om de cocaïne te bereiden een gezondheidsrisico kunnen vormen. Een voorbeeld hiervan is fenacetine – een relatief veelvoorkomend versnijdingsmiddel in cocaïnepoeder – dat in verband wordt gebracht met kanker, alsmede met aandoeningen aan de lever, de nieren en het bloed.

In bijna alle landen vertoonde de hoeveelheid cocaïne die in de **EU** in beslag werd genomen tussen 1997 en 2002 een stijgende lijn. In 2002 steeg deze hoeveelheid in **Duitsland, Frankrijk** en **Italië**, maar daalde die in **Spanje, Nederland** en **Portugal**. Dit zou kunnen wijzen op een verschuiving van de invoerpunten voor de smokkel van cocaïne naar Europa.

Tekenen van zwaar cannabisgebruik onder tieners

Cannabis blijft de meest gebruikte illegale drug in de **EU**; ongeveer één op de vijf (20%) volwassen Europeanen heeft het minstens ooit één keer geprobeerd. De percentages cannabisgebruikers zijn doorgaans het hoogst onder jongeren en jonge volwassenen (15–34 jaar), variërend van minder dan 15% in **Estland, Portugal** en **Zweden** tot 35% of hoger in **Denemarken, Spanje, Frankrijk** en het **Verenigd Koninkrijk**. Verder blijkt uit enquêtes dat ongeveer 5–20% van de jonge Europeanen de drug gedurende de afgelopen 12 maanden heeft gebruikt.

Ongeveer 10% van de 15- en 16-jarige scholieren in **Griekenland, Malta, Finland, Zweden** en **Noorwegen** heeft de drug ooit geprobeerd, tegenover ruim 30% in **Tsjechië, Spanje, Frankrijk** en het **Verenigd Koninkrijk**.

De meeste mensen die cannabis gebruiken doen dat slechts incidenteel en gedurende een beperkte periode. Uit het vandaag gepresenteerde jaarverslag blijkt echter dat ongeveer 15% van de 15- en 16-jarige scholieren in de **EU** die het afgelopen jaar cannabis hebben gebruikt tot de categorie “zware” cannabisgebruikers behoort – waarbij een definitie van “zwaar” wordt gehanteerd van 40 of meer keer per jaar. Het percentage “zware” gebruikers onder mannelijke scholieren blijkt twee keer zo hoog te zijn als onder vrouwelijke scholieren. Onder jongens varieert het percentage “zware” gebruikers van minder dan 1% in **Letland, Litouwen, Malta, Finland** en **Zweden** tot 5–10% in **België, Duitsland, Spanje, Frankrijk, Ierland, Slovenië** en het **Verenigd Koninkrijk**. Voor meisjes ligt dat percentage tussen de 0 en 4,6%. (*Voor verdere informatie over cannabis, zie persbericht “Specifieke thema’s”*).

Over het algemeen laten de trends met betrekking tot het cannabisgebruik een gemengd beeld zien. De beschikbare gegevens suggereren dat het aantal jonge cannabisgebruikers gedurende de afgelopen 2–4 jaar gestabiliseerd is in **Nederland, Finland, Zweden** en **Noorwegen** – maar dat neemt niet weg dat de percentage gebruikers in deze landen nog nooit zo hoog zijn geweest.

In alle lidstaten van de **EU** is cannabis de drug die het meest in beslag wordt genomen. Letland vormt hierop een uitzondering omdat in dit land het aantal heroïnevangsten hoger is. De meeste cannabisvangsten in de **EU**

vinden plaats in het **Verenigd Koninkrijk**, gevolgd door **Spanje** en **Frankrijk**. Maar als gekeken wordt naar de hoeveelheden die in beslag zijn genomen blijkt dat **Spanje** goed was voor meer dan de helft van de totale cannabisvangst in de **EU**. Na een daling in 2001, zijn zowel de aantallen cannabisvangsten als de in beslag genomen hoeveelheden cannabis in 2002 weer gestegen.

Ecstasy verdringt amfetamine in Europa van de tweede plaats op de drugsranglijst

Uit de gegevens die vandaag openbaar zijn gemaakt blijkt dat ecstasy in een aantal landen – **Tsjechië**, **Duitsland**, **Ierland**, **Nederland**, **Portugal** en het **Verenigd Koninkrijk** – in opmars is en zelfs de plaats van amfetamine als de tweede drug van Europa na cannabis lijkt over te nemen. Uit de beschikbare gegevens blijkt over het algemeen dat de Europese trends voor recent gebruik van ecstasy blijven stijgen, terwijl de trends voor recent amfetaminegebruik een beeld laten zien dat veel gemengder is.

Tussen 0,5% en 7% van de volwassenen (15–64 jaar) heeft ooit ecstasy geprobeerd, in vergelijking tot 0,5–6% voor amfetaminen. In het **Verenigd Koninkrijk** is het percentage van de algemene volwassen bevolking dat ooit amfetaminen heeft gebruikt zelfs 12%.

Ongeveer tweederde van de **EU-lidstaten** meldt dat recent ecstasygebruik onder jongeren en jonge volwassenen (15–34 jaar) meer voorkomt dan het gebruik van amfetaminen. Tussen de 5% en 13% van de jonge mannen in de leeftijdscategorie 15–24 in **Tsjechië**, **Spanje**, **Ierland**, **Letland**, **Nederland** en het **Verenigd Koninkrijk** zegt het afgelopen jaar ecstasy te hebben gebruikt. Over het geheel genomen lijken de percentages ecstasy- en amfetaminegebruikers onder schoolgaande jongeren van 15 en 16 jaar echter stabiel te zijn, of in sommige landen zelfs iets te dalen.

Europa bleef verantwoordelijk voor het merendeel van de wereldwijde amfetaminevangsten (86% van de totale hoeveelheid) in 2002. In de afgelopen vijf jaar zijn in het **Verenigd Koninkrijk** de grootste hoeveelheden amfetaminen van de **EU** in beslag genomen. Het gebruik van amfetamineachtige stimulerende middelen (amphetamine-type stimulants/ATS) is zelden de primaire reden om in behandeling te gaan. Er zijn evenwel enkele opvallende uitzonderingen: 52% van de cliënten in **Tsjechië**, 35,3% in **Finland** en 29% in **Zweden** geeft aan dat het gebruik van ATS een primaire reden was om bij de hulpverlening aan te kloppen.

Ondanks groeiende problemen in verband met het gebruik van metamfetamine in **Azië** en de **Verenigde Staten**, lijkt het grootschalige gebruik van amfetamine in Europa beperkt te blijven tot **Tsjechië**, waar deze drug sinds de jaren tachtig wordt geproduceerd. Er zijn echter signalen dat metamfetamine ook elders ingang begint te krijgen. Er zijn meldingen van kleinschalige metamfetamineproductie in **België**, **Duitsland**, **Estland**, **Frankrijk**, **Letland**, **Litouwen** en het **Verenigd Koninkrijk** en in 2002 werden vangsten gerapporteerd in **Tsjechië**, **Denemarken**, **Estland**, **Litouwen**, **Noorwegen** en **Zweden**.

Europa blijft een van de grootste productiecentra voor ecstasy ter wereld, hoewel de productie nu ook toeneemt in **Noord-Amerika** en **Azië**. In diverse Europese landen vindt enige productie plaats, maar **België** en **Nederland** blijven verantwoordelijk voor de grootste ecstasyproductie. De hoeveelheden in beslag genomen ecstasy stegen in de meeste **EU-lidstaten** in 2002.

Sterfgevallen die verband houden met ecstasygebruik komen in de meeste **EU-lidstaten** relatief zelden voor. Sterfgevallen waarbij de ecstasy de directe aanleiding was zijn zelfs nog zeldzamer. In 2002 meldde **Duitsland** acht sterfgevallen die uitsluitend aan ecstasy worden toegeschreven, **Frankrijk** en **Oostenrijk** meldden er elk twee en **Griekenland** één. Preventieve activiteiten in recreatieve settings waarin ecstasy gebruikt zou kunnen worden zijn in de **EU** enigszins toegenomen, vooral in de **nieuwe lidstaten**. Deze activiteiten lopen uiteen van het aanmoedigen van een cultuur van niet-gebruik tot het bevorderen van veiliger omgevingen waarin wordt gebruikt (bv. het voorkomen van crisissituaties en het aanbieden van eerste hulp, veiligheidsmaatregelen).

Veranderingen in problematisch drugsgebruik

Het **EWDD** meldt dat patronen van problematisch drugsgebruik zich blijven ontwikkelen. In enkele landen waar de groep problematische drugsgebruikers traditioneel bestond uit chronische opiaatverslaafden, ziet men nu een toename van de aantallen polydrugsgebruikers of gebruikers van stimulerende middelen. Voorbeelden hiervan zijn **Duitsland** en **Nederland**, die melding maken van een groeiend percentage crackgebruikers onder hun problematische drugsgebruikers, en **Spanje** en **Italië**, die stijgende aantallen problematische cocaïnegebruikers rapporteren.

Minder dan 1% van de Europese volwassen bevolking (15–64 jaar) kan aangemerkt worden als problematische drugsgebruiker, waarmee het totaal in de uitgebreide **EU** tussen de 1,2 en 2,1 miljoen problematische drugsgebruikers zou liggen. De hoogste schattingen worden gerapporteerd door **Denemarken, Italië, Luxemburg, Portugal** en het **Verenigd Koninkrijk** (6–10 gevallen per 1000 volwassenen) en lagere percentages door **Duitsland, Griekenland, Nederland, Polen** en **Finland** (minder dan 4 gevallen per 1000 volwassenen). **Tsjechië** (4,9 per 1000 volwassenen) en **Slovenië** (5,3) bevinden zich in de middelste tot laagste categorie.

De gegevens laten een toename van het problematisch drugsgebruik zien sinds de jaren negentig in **België, Denemarken, Duitsland, Italië, Luxemburg, Finland, het Verenigd Koninkrijk** en **Noorwegen**, en in het verslag wordt gemeld dat indicatoren in **Estland** aangeven dat er sprake is van een “aanzienlijke stijging”.

Het heroïnegebruik is tegenwoordig relatief stabiel in veel **EU-lidstaten** en het aantal nieuwe gebruikers is sinds de jaren negentig afgenomen. Voor de nieuwe **EU-lidstaten** zou dit echter anders kunnen zijn, maar de gegevens daarover zijn beperkt. Minder dan de helft van de nieuwe opiaatcliënten in behandeling in de **EU** zegt de drugs te injecteren. In **Spanje, Nederland** en **Portugal** lijkt slechts een relatief klein deel van de heroïnegebruikers dit te doen. In **Tsjechië, Slovenië** en **Finland** wordt het injecteren van drugs vaker gemeld en in **Duitsland, Ierland, Finland** en de **nieuwe EU-lidstaten** lijkt nog steeds sprake te zijn van een toename. Het **EWDD** schat dat er nu tussen de 850 000 en 1,3 miljoen injecterende drugsgebruikers zijn in de **EU**.

Het is zorgwekkend dat er de laatste tijd melding wordt gemaakt van handel in fentanyl, een synthetisch opiaat dat tot honderd keer krachtiger is dan heroïne. Zo zijn er onlangs fentanylvangsten gerapporteerd in een paar landen langs de **Oostzee** en in **Rusland**. Zowel fentanyl als methyلفentanyl zijn in **Estland, Finland** en **Zweden** op de markt gebracht en in de afgelopen twee jaar is een aantal hiermee verband houdende overdoses gerapporteerd. “Een aanzienlijke toename van fentanyl op de Europese drugsmarkt zou zeer verontrustend zijn omdat dit middel grote problemen kan veroorzaken”, zo staat in het jaarverslag.

Bescheiden, maar significante afname van het aantal sterfgevallen ten gevolge van drugsgebruik

Volgens het vandaag verschenen jaarverslag is er de afgelopen jaren in de gehele **EU** sprake geweest van een geringe afname van het aantal sterfgevallen ten gevolge van drugsgebruik. Het aantal drugsdoden daalde van 8838 in 2000 tot 8306 in 2001; een kleine, maar statistisch significante afname van 6%. **Frankrijk** en **Spanje** maken al sinds halverwege de jaren negentig melding van een dalende trend en **Duitsland, Griekenland, Ierland, Italië, Portugal** en **Noorwegen** rapporteren een scherpere daling na 2000.

Deze positieve ontwikkeling wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat in bepaalde landen minder drugsgebruikers drugs injecteren en zij betere toegang hebben tot substitutiebehandelingen en preventieve diensten (bv. interventies door mededugsgebruikers in noodsituaties en educatief materiaal over het risico van een overdosis). Toch, zo zegt het **EWDD**, liggen de aantallen sterfgevallen als gevolg van overdoses nog altijd op recordhoogte, en deze dalende lijn hoeft niet te blijven voortduren. Er zijn signalen dat het aantal sterfgevallen ten gevolge van drugsgebruik in de **nieuwe EU-lidstaten** binnenkort zou kunnen gaan stijgen.

Het aantal nieuwe gevallen van HIV-besmetting daalt in diverse landen, maar het gevaar van een epidemie blijft groot

Er bestaat grote bezorgdheid over de voortdurende HIV-epidemie in een aantal **nieuwe EU-lidstaten** en hun buurlanden. **Estland, Letland, Rusland** en **Oekraïne** behoren tot de landen met de snelst groeiende HIV-epidemieën ter wereld – hoewel er signalen zijn dat het hoogtepunt in **Estland** en **Letland** achter de rug zou zijn. In **West-Europa** lijkt het erop dat de epidemie onder injecterende drugsgebruikers (ID's) gestabiliseerd of aan het afnemen is, maar in diverse 'oude' **EU-lidstaten** is ook sprake van verhoogd risicogedrag, ofwel op lokaal niveau of in specifieke subgroepen.

In **Estland** en **Letland** bereikte de HIV-incidentie onder geteste ID's in 2001 een hoogtepunt. In Estland daalde het aantal gevallen per miljoen mensen van 991 in 2001 naar 525 in 2002 en in Letland van 281 tot 170, gevallen per miljoen mensen, maar de algemene incidentiecijfers blijven zeer hoog. Nationale schattingen van de HIV-prevalentie onder ID's zijn het hoogst in **Estland, Letland** en **Polen**, maar suggereren wel een recente afname. Veel hogere prevalenties onder ID's werden gevonden in lokale studies in deze landen (zo'n 40% in **Estland**, 20% in **Letland** en 30% in **Polen**), waarbij de lokale prevalentie in Riga (**Letland**), blijft stijgen. In andere **nieuwe EU-lidstaten** – **Tsjechië, Slovenië** en **Slowakije** – zijn de HIV-percentages onder ID's zeer laag, minder dan 1%.

De prevalentie van antistoffen tegen het hepatitis B virus (HBV, tot 85%) en het hepatitis C virus (HCV, tot 95%) onder ID's is nog altijd extreem hoog. Deze cijfers geven aan dat er op dit vlak een grote behoefte aan behandeling en preventie bestaat. In een aantal landen met een lage HIV-prevalentie onder ID's is de HCV-prevalentie ook lager (25–33%) (b.v. in **Hongarije, Slovenië** en **Slowakije**). De prevalentie van tuberculose onder ID's in de **EU-lidstaten** blijft laag – met uitzondering van enkele **Baltische staten** – maar uit de hoge besmettingspercentages in enkele landen die grenzen aan de Unie blijkt het belang van betere controle.

Het aantal en de geografische dekking van programma's voor het omruilen van naalden en spuiten is in veel **EU-lidstaten** verder uitgebreid. Met name in **Estland** en **Letland** is sprake van een snelle uitbreiding van nieuwe voorzieningen om grote HIV-epidemieën terug te dringen.

ANDERE BELANGRIJKE PUNTEN UIT HET VANDAAG GEPRESENTEERDE VERSLAG

- Er is in de **EU** sinds halverwege de jaren negentig sprake geweest van een voortdurende algehele toename van alle soorten drugsbehandeling. Substitutiebehandeling is tegenwoordig de meest gebruikte vorm van gespecialiseerde drugsbehandeling voor opiaatgebruikers in de **EU**. De meest recente cijfers laten zien dat er in 1999 in de **15 oude EU-lidstaten** naar schatting 320 000 personen werden behandeld met opiaatsubstituten, terwijl dit cijfer in 2003 gestegen was tot ruim 410 000. In sommige landen is de vraag naar behandeling echter nog altijd groter dan het aanbod. Substitutiebehandeling wordt in de **nieuwe EU-lidstaten** op veel kleinere schaal aangeboden (behalve op **Malta**, waar deze behandeling sinds 1987 beschikbaar is, en **Slovenië** waar deze in 1991 is ingevoerd).
- De drugspreventie is verbeterd in een aantal **EU-lidstaten** dankzij betere kwaliteitscontrole en -bewaking (**Tsjechië, Spanje, Ierland, Litouwen, Portugal, Slovenië, Zweden** en het **Verenigd Koninkrijk**). In **Griekenland, Portugal** en **Zweden** is het preventiebeleid tegenwoordig op modernere concepten en duidelijkere structuren gebaseerd. Zo is bijvoorbeeld de preventie in scholen beter gedefinieerd en wordt deze beter aangeboden dan in het verleden. Door de bank genomen blijft de wetenschappelijke basis voor preventie in de **EU** echter zwak en is er behoefte aan grotere investeringen in preventieprogramma's. Dit geldt met name voor "selectieve preventie", die op de kwetsbaarste groepen is gericht, en die in veel landen onderontwikkeld blijft. Er is steeds meer bewijs dat met deze benadering tastbare resultaten kunnen worden behaald en er is recentelijk dan ook meer belangstelling voor ontstaan in sommige landen (bv. **Hongarije, Finland** en **Zweden**).
- Gebruikersruimten – waar problematische drugsgebruikers hun drugs onder hygiënische omstandigheden en onder toezicht van gekwalificeerd personeel kunnen gebruiken – functioneren in **39 steden** in drie **EU-lidstaten, Spanje, Duitsland** en **Nederland**, evenals in **Zwitserland**. Uit het

verslag blijkt dat ze een goed middel kunnen zijn, omdat uiterst moeilijk bereikbare groepen drugsgebruikers hierdoor gemakkelijker de stap zetten naar de algemene gezondheidszorg, maatschappelijke zorg en behandelingen, zodat gezondheidsrisico's als overdoses worden beperkt. Toch blijft de invoering ervan controversieel en wordt de rechtmatigheid ervan in twijfel getrokken vanwege de verplichtingen die voortvloeien uit de internationale drugsbestrijdingsverdragen van de VN.

- Het drugsgebruik in gevangenissen varieert aanzienlijk binnen de **EU**. Uit onderzoek blijkt dat tussen de 8% en 60% van de gevangenen drugs heeft gebruikt in de gevangenis, waarvan tussen de 10% en 36% recentelijk. Dergelijke verschillen gelden ook met betrekking tot percentages injecterende drugsgebruikers in gevangenissen, variërend van slechts 0,2% tot zelfs 34% van alle gevangenen, afhankelijk van de onderzochte gevangenis. Substitutiebehandeling wordt nu steeds vaker aangeboden en is beschikbaar in alle gevangenissen in **België, Denemarken, Spanje, Oostenrijk en Slovenië**.
- In **Tsjechië, Estland, Litouwen, Hongarije, Polen en Slovenië** is het aantal aangiften van drugsdelicten meer dan verdubbeld tussen 1997 en 2002. In 2002 daalde het aantal aangiften van drugsdelicten echter in **Estland, Ierland, Italië, Letland, Portugal, Finland en Slovenië**. (Deze dalingen dienen echter met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd, aangezien er slechts sprake zou kunnen zijn van korte termijn schommelingen). In de meeste **EU-lidstaten** is cannabis de illegale drug die met de meeste gerapporteerde drugsdelicten in verband wordt gebracht, hoewel in **Litouwen en Luxemburg** heroïne het meest met drugsdelicten in verband wordt gebracht.

Noten:

(¹) Het **Jaarverslag 2004** is onder meer gebaseerd op de **nationale verslagen** van de nationale focal points van het Reitox-netwerk die in 2003 zijn opgesteld. De statistische gegevens in deze verslagen hebben dan ook betrekking op het verslagjaar 2002. Aanvullende kwalitatieve en contextuele informatie is gebaseerd op de gegevens die beschikbaar waren ten tijde van de uiterste datum voor de verslaglegging door het netwerk in de tweede helft van 2003.

Voor persberichten in 20 talen, alsmede voor het **Jaarverslag, het statistisch overzicht (Statistical Bulletin), overzichten van de situatie per land** en **nationale verslagen** van het Reitox-netwerk kunt u terecht op <http://annualreport.emcdda.eu.int>

Om de druk op de normale website te verlichten, zal het **EWDD** ook een alternatieve website (<http://emcdda.kpnqwest.pt>) aanbieden die toegang geeft tot het verslag en de persberichten.